

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та
адміністрування

Кафедра менеджменту та адміністрування

СИЛАБУС

Інституціональна економіка

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

О.М.Руденко
(підпис) (прізвище та ініціали)

«26» серпня 2024 р.

Розробник (-и): Бутко М.П., д.е.н., Харченко Ю.П., д.е.н.
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни обговорено на засіданні кафедри менеджменту та адміністрування

(назва кафедри)

Протокол від «26» серпня 2024 р. № 11

Узгоджено з гарантом освітньої програми:

(підпис)

О.В. Попело
(прізвище та ініціали)

Тип дисципліни	<i>Вибіркова</i>
Мова викладання	Українська
Рік навчання та семестр	3 рік, 6 семестр ОПП «Менеджмент»
Викладач (-і)	Бутко М.П., д.е.н., професор, Харченко Ю.П., д.е.н., доцент
Профайл викладача (-ів)	https://pumo.stu.cn.ua/wp-content/uploads/2023/10/profil-vykladacha_harchenko-yu.p.21.09.2023.pdf
Контакти викладача	+380979373521 ycharhenkoyp@gmail.com

1. Анотація курсу. Інституціональна економіка – це розуміння економічного розвитку через призму сучасного напрямку розвитку економічної теорії - інституціоналізму. Даний курс спрямований на розкриття витоків, генези та розвитку теоретико-методологічних основ інституційної економічної теорії у складі основних дослідних програм – традиційного та нового інституціоналізму, їх структури та аналітичного інструментарію; розкриття сутності інституцій як базового елементу інституційного аналізу економічного розвитку; ознайомлення магістрантів із сучасним інструментарієм інституційно-еволюційного аналізу процесів економічного розвитку; змісту та механізмів інституційних змін, визначенні траєкторії та суперечностей сучасного економічного розвитку, шляхів подолання інституційних пасток і дисфункцій трансформаційної економіки. В центрі уваги цього напрямку – дослідження взаємодії економічних суб'єктів відкритої ринкової економічної системи та елементів інституціональної структури. В межах курсу розглядається впровадження основних стратегічних цілей економічних реформ в важливих сферах життя суспільства.

2. Мета та цілі курсу. Метою навчальної дисципліни є допомога студентам у формуванні базових уявлень про сутність, зміст та еволюцію інституціонального напрямку в економічній теорії, відмінні риси і особливості методології інституціональних досліджень, фундаментальні засади теорій інституціоналізму та їх засновників, інституціональні особливості поведінки домогосподарств, фірми і держави як економічних агентів.

Завданнями є:

- розглянути основні поняття інституціональної економіки, розкрити можливості їх застосування для аналізу інститутів економіки;

- показати, що розвиток сучасної економіки вимагає адекватних інституціональних механізмів, створення яких є складним і тривалим процесом, що ці механізми практично не піддаються запозиченню;

- допомогти здобувачам сформуванню глибокого розуміння як функціонує економіка, які стимули створює інституціональне середовище, як інститути впливають на поведінку людей, а отже, і на зростання добробуту населення;

- навчити студентів розуміти проблеми, які виникають при взаємодії людей, можливі способи їх вирішення, що ґрунтуються на використанні не тільки формальних правових інструментів, але і неформальних механізмів.

Вивчення матеріалу дисципліни сприяє формуванню організаційно-управлінського мислення, вміння аналізу проблемних ситуацій, вироблення навичок прийняття політичних і управлінських рішень, готує фахівців до практичної діяльності управління підприємством.

Під час вивчення дисципліни здобувач вищої освіти (ЗВО) має набути або розширити наступні інтегральну компетентність (ІК), загальні (ЗК) та фахові спеціальні (ФК) компетентності, передбачені освітньою програмою:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері публічного управління та адміністрування або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та наукових методів відповідної галузі і характеризується комплексністю та невизначеністю умов. (ІК).

Загальні компетентності:

- здатність опанувати та оволодівати сучасними знаннями;
- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- здатність зберігати та примножувати цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства,

техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

- здатність бути критичним і самокритичним;
- здатність до адаптації та дії в новій ситуації;
- здатність працювати в команді;
- здатність планувати та управляти часом;
- вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
- здатність спілкуватися іноземною мовою;
- навички міжособистісної взаємодії;
- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності).

Фахові компетентності:

- ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.
- ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- СК3. Здатність визначати перспективи розвитку організації.
- СК5. Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту.
- СК7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.
- СК18. Вміння організувати управління операціями.
- СК20. Вміння визначати ефективність інноваційно-інвестиційних процесів.

3. Результати навчання. Під час вивчення дисципліни ЗВО має досягти або вдосконалити наступні програмні результати навчання (РН), передбачені освітньою програмою:

- ПРН5. Описувати зміст функціональних сфер економічного розвитку.
- ПРН7. Виявляти навички управління.
- ПРН10. Мати навички обґрунтування дієвих інструментів мотивування персоналу установи.
- У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:
- Володіти сучасними здобутками філософії сучасної економічної науки, розрізняти ознаки історичних типів наукової раціональності стосовно економічних систем на сучасному етапі;
- Вміти збирати, аналізувати та обробляти науково-аналітичні матеріали, необхідні для розв'язання комплексних економічних завдань реалізації ефективних інституційних змін;
- Обґрунтовувати науково-практичні рекомендації щодо системного аналізу еволюції національної господарської системи і формування наукової концепції розвитку економічної системи на засадах системної інклюзивності в умовах сучасних трансформацій;
- Здійснювати комплексний системний аналіз еволюції економічної системи з позицій теоретико- методологічних підходів інституціоналістів;
- Дати оцінку сучасній концепції господарського розвитку національної економіки з позицій сучасного інституціоналізму та обґрунтовувати можливість використання основних підходів в процесі формування сучасної економічної системи України;
- Здатність формулювати професійні задачі в сфері інституційної економіки, здійснювати відбір та проектування ефективних інституцій для подолання інституційних пасток;

- Здатність вести професійну комунікацію з науково-практичної проблематики інституційно еволюційної економічної теорії;
- Здатність приймати обґрунтовані економічні рішення при аналізі конкретних ситуацій інституційного розвитку економіки.
- Характеристики основних типів наукової раціональності у контексті розвитку інституціональної теорії;
- Знати зміст та структура основних дослідних програм інституційно-еволюційної економічної теорії у складі традиційного та нового інституціоналізму;
- Структурну організацію сучасної інституціональної теорії у складі її основних напрямів, які репрезентують диференціацію та інтеграцію наукового економічного знання, провідні наукові традиції, які лежать у їх основі;
- Сутність взаємозв'язку між позитивними та нормативними теоретичними поглядами представників інституціоналізму та напрямів сучасної економічної теорії;
- Знати наукові результати та основні теоретичні здобутки інституційно-еволюційної економічної теорії, напрями їх науково-практичного застосування у дослідженні трансформаційної економіки;
- Економічну теорію нового інституціоналізму: теорію трансакційних витрат, прав власності, економіки права, суспільного вибору.
- Володіти загальнонауковими та специфічними методами економічних досліджень;
- Володіти понятійним та категоріальним апаратом, що репрезентує наукові традиції та дослідні програми інституційно еволюційної економічної теорії;
- Вміння формувати наукову комунікацію;
- Мати навички ідентифікації взаємозв'язків та взаємовпливу екологічних, соціальних та інституціональних чинників та визначення їх впливу на забезпечення сталості еколого-соціо- економічних систем;
- Вміти застосовувати науковий аналітичний, методичний інструментарій, розроблений провідними дослідними програмами традиційного та нового інституціоналізму, для дослідження інституційного розвитку.
- позицій теоретико-методологічних підходів інституціоналістів;
- демонструвати розуміння вимог щодо професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.
- ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- СК3. Здатність визначати перспективи розвитку організації.
- СК5. Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту.
- СК7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.
- СК18. Вміння організовувати управління операціями.
- СК20. Вміння визначати ефективність інноваційно-інвестиційних процесів.

4. Пререквізити. Вивчення даної навчальної дисципліни здобувач розпочинає, прослухавши більшість навчальних дисциплін гуманітарного та професійного циклів. Теоретико-методологічною базою вивчення цієї дисципліни є такі навчальні дисципліни, як: «Теорія управління», «Операційний менеджмент», «Основи менеджменту», «Управлінський аналіз». Вивчення дисципліни «Інституціональна економіка» здійснюється разом з такими навчальними дисциплінами, як: «Управління змінами у публічній сфері», «Стратегічне та антикризове управління» та ін. У свою чергу, знання з даної дисципліни забезпечують виконання комплексного тренінгу, здійснення науково-дослідної практики та переддипломну практику.

5. Обсяг курсу. Зазначте загальну кількість кредитів, кількість занять та годин самостійної роботи.

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	28
Лабораторні заняття	22
Самостійна робота	130
Індивідуальне завдання – розрахункова графічна робота	
Всього кредитів	6

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних занять та виконання практичних завдань. Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час семінарських занять. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів. Усі види занять розроблені відповідно до кредитно-модульної системи організації навчального процесу

6. Тематика курсу

Модуль 1. Загальні основи теорії інституціоналізму

Тема 1 Теоретико-методологічні витoki інституціональної теорії. Тема 2. Базові елементи інституціонального аналізу економічного розвитку (інститути, інституції).

Тема 3. Інституційна структура ринкової економіки (інституціональне середовище, інституційний порядок).

Тема 4. Інституціональні умови формування моделі «homo institutus».

Тема 5. Інституціональна трансформація економіки України.

Змістовий модуль 2. Форми і категорії інституціональної економіки

Тема 6. Економічні інститути і транзакційні витрати в структурі економічного розвитку.

Тема 7. Інституціональний аналіз прав власності в структурі економічного розвитку.

Тема 8. Економічні організації. Інституціональні основи діяльності домогосподарств, фірм, держави.

Тема 9. Зміст та механізми інституціональних змін в структурі економічного розвитку.

Тема 10. Інноваційна економіка та інституціональний устрій її формування в умовах сучасної глобалізації

7. Система оцінювання та вимоги

Поточний контроль – до 60 балів, в тому числі: присутність – 10 балів, практичні заняття – до 35 балів, розрахунково-графічна робота – до 15 балів. Семестровий контроль у вигляді екзамену проводиться під час сесії у вигляді тестування (максимум 40 балів).

Оцінка за результатами вивчення дисципліни формується шляхом додавання підсумкових результатів поточного контролю до оцінки за іспит.

Загальна система оцінювання курсу	<i>Активна участь в роботі впродовж семестру (виконання тематичних завдань, виконання індивідуальних практичних завдань) /екзамен - 60/40</i>
Вимоги до РГР, КР, КП тощо	<i>Виконання розрахунково-графічної роботи оцінюється в 15 балів</i>
Практичні заняття	<i>Підготовка усних відповідей з лекційного матеріалу, відповідь на питання самостійного опрацювання, виконання практичних завдань</i>
Умови допуску до підсумкового контролю	<i>Наявність конспекту лекцій, активність протягом навчального семестру, мінімальна кількість балів 21</i>

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Модуль за тематичним планом дисципліни та форма контролю		Кількість балів
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади управління бізнес-процесами		25
1	Усні відповіді, підготовленість до практичних занять	5
2	Повнота та своєчасність виконання завдань	15
3	Присутність та активність на лекціях	5
Змістовий модуль 2. Вибір, покращення, проектування бізнес-процесів підприємства		20
1	Усні відповіді, підготовленість до практичних занять	5
2	Повнота та своєчасність виконання завдань	10
3	Присутність та активність на лекціях	5
Розрахунково-графічна робота		15
Семестровий контроль (Екзамен)		40
Разом		0...100

Шкала оцінювання результатів навчання

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (диференційований залік)	
		для екзамену (диференційованого заліку), курсового проєкту (роботи), практики, атестації	для заліку
90 – 100	A (відмінно)	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	добре	
75-81	C (добре)		
66-74	D (задовільно)	задовільно	
60-65	E (достатньо)		
0-59	FX (незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання

8. Політика курсу

Обов'язкова активна участь в обговоренні проблемних питань, участь у всіх видах контролю. У випадку, якщо здобувач протягом семестру не виконав у повному обсязі

передбачених робочою програмою всіх видів навчальної роботи, має невідпрацьовані практичні роботи або не набрав мінімально необхідну кількість балів, він не допускається до складання заліку під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому «Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів НУ «Чернігівська політехніка»». Повторне складання заліку з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється. У випадку повторного складання іспиту всі набрані протягом семестру бали анулюються, а повторний іспит складається з двома теоретичними та одним практичним питаннями.

До загальної політики курсу відноситься дотримання принципів відвідування занять очно у відповідності до затвердженого розкладу, крім випадків карантину (коли заняття проводяться дистанційно через Інтернет), а також вільного відвідування лекційних занять для осіб, які отримали на це дозвіл. Запорукою успішного вивчення дисципліни є активність та залучення під час проведення практичних та лекційних занять – відповіді на запитання викладача (як один з елементів поточного контролю), задавання питань для уточнення незрозумілих моментів, вирішення практичних завдань. Консультації відбуваються в аудиторіях університету у відповідності до затвердженого розкладу або ж особистих чи групових консультацій (через вбудований форум) на сторінці курсу в системі дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка».

Політика академічної доброчесності

Академічна доброчесність повинна бути забезпечена під час проходження даного курсу (принципи описані у Кодексі академічної доброчесності Національного університету «Чернігівська політехніка» за посиланням: <https://www.stu.cn.ua/staticpages/akadem-dobrochesnist/>). Списування під час проміжного та підсумкового контролів, виконання практичних завдань на замовлення, підказки вважаються проявами академічної недоброчесності. Від усіх слухачів курсу очікується дотримання академічної доброчесності у зазначених вище моментах. До здобувачів вищої освіти, у яких було виявлено порушення академічної доброчесності, застосовуються різноманітні дисциплінарні заходи (включаючи повторне проходження певних етапів).

Політика дедлайнів

Своєчасність здачі завдань оцінюється в 1 бал. Відповідно, максимальна оцінка за невчасно здані роботи зменшується на зазначену кількість балів. Виключенням може бути наявність поважних причин несвоєчасної здачі зазначених робіт (хвороба, участь в зазначений час в інших видах навчальної, наукової чи організаційної роботи, офіційна робота за фахом).

Політика заохочень та стягнень

За результатами навчальної, наукової або організаційної діяльності здобувачам вищої освіти курсу можуть нараховуватися додаткові бали – до 10 балів, у залежності від вагомості досягнень. Види позанавчальної діяльності, за якими здобувачі заохочуються додатковою кількістю балів: участь у міжнародних проектах, наукові дослідження, тези, статті на науково-практичних конференціях тощо.

Політика користування ноутбуками / смартфонами

Прохання до здобувачів тримати смартфони переведеними у беззвучний режим протягом лекційних занять, так як дзвінки, переписки та спілкування у соціальних мережах відволікають від проведення занять як викладача, так й інших здобувачів. Ноутбуки, планшети та смартфони не можуть використовуватися в аудиторіях під час проведення підсумкового контролю.

Правила перезарахування кредитів

Кредити, отримані в інших закладах вищої освіти за даною спеціальністю з освітніх компонент, спрямованих на отримання компетентностей з курсу, можуть бути перезараховані викладачем у відповідності до положення «Порядок визначення академічної різниці та перезарахування навчальних дисциплін у НУ «Чернігівська політехніка»» шляхом співставлення отриманих програмних результатів навчання та компетентностей. У випадку проходження подібного курсу з інших спеціальностей перезараховані можуть бути лише теми, зазначені в курсі відповідно до змістових модулів.

9. Рекомендована література

1. Інституційно-інформаційна економіка : підручник / А.А. Чухно, П.І. Юхименко, П.М. Леоненко ; за ред. А.А. Чухна. – К. : Знання, 2008. – 700 с.
2. Аузан О. Економіка всього. Які інститути визначають наше життя. – К. : Laurus, 2017. – 144 с.
3. Гайдай Т.В. Парадигма інституціоналізму: методологічний контекст : монографія – К. : ВПЦ «Київський університет», 2008. – 296 с.
4. Однорог М.А. Становлення аграрної сфери в умовах інституціонального забезпечення розвитку ринку інновацій : монографія. К. : Центр учбової літератури, 2020. 486 с.
5. Краус Н.М. Інноваційна економіка в глобалізованому світі: інституціональний базис формування та траєкторія розвитку : монографія. – К. : Аграр Медіа Груп, 2019. – 492 с.
6. Загурський О.М. Конкурентоспроможність аграрного сектору економіки України: інституціональний аспект : монографія. К. : Університет “Україна”, 2015. 455 с.
7. Stefan Voigt. Institutional Economics. Cambridge, 2019. 306 p. <https://www.book2look.com/vbook.aspx?id=9781108473248>
8. John Groenewegen, Antoon Spithoven, Anette van den Berg. Institutional Economics. An Introduction. Cambridge, 2019. 393 p. file:///C:/Users/User/Downloads/Chapter1textbook.pdf
9. Харченко, Ю.П. Інституціоналізація регіонального простору: теорія, методологія, практика : монографія / Ю.П. Харченко. – Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2023. – 290 с.

РОЗДІЛ 5. ІНТЕРНЕТ САЙТИ

- 1) Кабінет Міністрів України <https://www.kmu.gov.ua/>
- 2) Законодавство України <https://www.rada.gov.ua/news/zak>
- 3) Офіційне представництво Президента України. <http://www.president.gov.ua>
- 4) Офіційний портал Верховної Ради України <http://www.rada.gov.ua/>
- 5) Офіційний портал органів виконавчої влади України. <http://www.kmu.gov.ua/>
- 6) Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України <http://www.mfa.gov.ua/>
- 7) Національна бібліотека ім. В.І.Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>